
Фактори масового спілкування

Л. В. Березовець

УДК 001: 323.28:17.022.1 (316,46,32)

Антитерористична складова в іміджі зарубіжних політичних лідерів

У статті проаналізовано сучасне наповнення іміджів лідерів антитерористичної коаліції (В. Путіна, Дж. Буша, Г. Шредера), пов'язане з їх портретом цього лиху сучасності. Досліджено, наскільки застосування цього компонента відповідає образу цих політиків і як це узгоджується з очікуваннями громадян. Зроблено висновок, що ця актуальна проблема характеризується високим ступенем персоналізації як провідників світового тероризму, так і лідерів держав, які їм протистоять. Проаналізовано новітні технології корекції іміджу політичних лідерів із застосуванням у них антитерористичного складника.

The counter-terror component of foreign political leaders' images In the article has been studied the today's sense of the counter-terror coalition leaders' images (V. Putin, G. Bush, H. Schroeder) combined with their steps toward the fighting this evil. The author examines how this component corresponds with images of said politicians and public demand. The conclusion is made that this crucial issue is to be characterized by high level of personalization both of world terrorists and leaders of opposing countries. The political leaders' modern image-shaping technologies with the counter-terror component have been analyzed.

Питання присутності антитерористичного компонента в іміджі таких політичних лідерів, як В. Путін, Дж. Буш, Г. Шредер, є доволі непростим, оскільки ця складованик належить до розряду малодосліджених у галузі іміджмейкінгу. І це не випадково, оскільки більшість фахівців зі створення іміджу виявилася не готовою до того, чи використовувати і головне – як застосовувати антитерористичну складову для формування і корекції відповідного іміджу політичних лідерів.

Через цілком зрозумілі причини аспекти формування політичного іміджу з урахуванням нещодавно розпочатої боротьби зі світовим тероризмом до останнього часу досліджувалися мало. Очевидно, що така боротьба почалася не сьогодні, проте поки що дати історіографічний огляд досліджуваної проблематики не є можливим. Відповідно метою нашого дослідження є початок в Україні дискусії щодо впливу антитерористичного компонента на формування іміджу політичного лідера, аналізуючи поки що зарубіжні кампанії.

Зазначимо, що завершення "холодної війни" відкрило перед людством можливість еволюційного розвитку без страху бути стертим з обличчя землі внаслідок настання "ядерної зими". Водночас, усунення глобальної загрози атомної війни і поряд із цим характерного для біполярної системи тотального контролю за інформаційними потоками, переміщенням зброї, технологій подвійного призначення, капіталів і людей викликало появу нових, не менш небезпечних загроз – насамперед, тероризму, нелегальної міграції, національних і релігійних

конфліктів, розповсюдження зброї та наркотичних речовин.

Це викликає природне занепокоєння, оскільки навіть країни так званої старої демократії не можуть уникнути проявів екстремізму та міжнародної злочинності [1, 15]. Особливо наочно ця проблема загострилась у світі після терористичних атак на США 11 вересня 2001 р. Ця трагедія засвідчила, що загроза людству з боку міжнародного тероризму не зменшується, а навіть зростає. Сьогодні тероризм демонструє свій звірячий оскал навіть у таких донедавна патріархальних країнах, як Фінляндія і Латвія. Останні події із захопленням заручників у московському театральному центрі "Норд-Ост" ще більше переконують нас у цьому.

Проблема зростання хвилі тероризму надзвичайно актуалізувала аспекти адекватної відповіді на них. Поряд із суто військовими, економічними і безпечними сферами протидії тероризму значно зросла роль персональної відповідальності політичних діячів. І це не випадково. Світовий тероризм має сьогодні суто персоналізований характер, уособлюючись у таких відомих абсолютній більшості людей постатях, як Усама бен Ладен або Саддам Хусейн. Відповідно персоналізується і антитерористична коаліція, яку представляють Президент США Джордж Буш-молодший, Президент Росії Володимир Путін, канцлер ФРН Герхард Шредер і прем'єр Великої Британії Ентоні Блер. Водночас питання адекватного застосування антитерористичної складової іміджу політичного лідера досі залишається відкритим.

Події останнього часу довели, що розуміння цієї проблеми поступово приводить до консультацій з іміджу, які консультують лідерів антитерористичної коаліції. Одним із перших, хто сповна скористався терористичними атаками для покращання свого іміджу, став російський Президент В. Путін. Причому зробив він це за два роки до американської трагедії Twin Towers, після знищення чеченськими бойовиками житлових будинків у Москві й Буйнакську в серпні 1999 р. Саме жорстка позиція Путіна у питанні війни у Чечні, який рішуче виступив за відновлення воєнних дій [2], забезпечила йому підтримку армії і суспільства. Розігрування чеченської карти, яке, за висловом The Times, базувалося на прагненні "завоювати руку і серце Росії, згвалтувавши Чечню", дозволило йому в блискавичному темпі за сім неповних місяців виграти президентські перегони.

Успіх кампанії Путіна насамперед був зумовлений двома чинниками. Першим були реваншистські настрої, які після терористичних актів охопили російське суспільство. Друга причина полягала у майже одностайній підтримці дій Путіна у Чечні з боку незалежних російських мас-медіа, незважаючи на гостру критику його дій західними урядами [3]. Проте виваженість і вивіреність іміджевої політики Путіна полягала саме в тому, що йому вдалося мобілізувати на свою підтримку навіть частину ліберальних сил Росії (Є. Гайдар, В. Немцов, Д. Якушкін та ін.), які сприяли поліпшенню його образу серед закордонних кіл [4]. Крім того, Путіну вдалося вмонтувати антитерористичну складову в свій образ, він сповна скористався новітніми політичними технологіями, підтримуючи панічним настроєм серед російських громадян, підтвержував, що він сам може стати жертвою терористичного акту. За місяць до виборів, у лютому 2000 р., у ЗМІ була запущена інформація про те, що під час його перебування на півдні Росії на нього буде скоєний замах. Ця вмело вкинута чутка ще більше сприяла зростанню рейтингу В. Путіна [5]. Проте сьогодні антитерористична карта вже не може слугувати йому індульгенцією в очах росіян і насамперед західної громадськості. Про це свідчить досить гостра реакція закордонних ЗМІ у відповідь на прийняте Путіним рішення припинити діяльність у Росії "Радіо Свобода" через його критичну позицію щодо війни у Чечні [6].

Не менш вдалим слід визнати і дії у сфері антитерористичного наповнення іміджу піар-консультантів американського Президента Джорджа Буша-молодшого. Свого часу значну увагу цьому складнику приділяла його іміджмейкер Карен Х'юз [7]. Досягнувши максимального рейтингу під час проведення операції

в Афганістані, останнім часом Буш суттєво втрапив підтримку американських громадян. На думку деяких аналітиків, саме прагненням відновити колишню популярність пояснюється постійний пошук Білим домом нових зовнішніх ворогів. Після Усама бен Ладена наступною мішенню антитерористичної пропаганди у США став іракський лідер Саддам Хусейн. Прагнучи надати його образу нових демонічних рис, іміджмейкери Буша скористалися методом ярликів, який спрощує сприймання більшістю людей тої або тої особи. З цією метою американський президент у своєму виступі 7 жовтня 2002 р. назвав Хусейна "учнем Сталіна", який використовує "убивства як інструмент терору і контролю всередині свого кабінету, своєї армії і навіть своєї власної родини" [8].

З аналогічною ефективністю, однак з абсолютно протилежних позицій побудував свій імідж канцлер ФРН Герхард Шредер. Цікаво, що свого часу, одразу після атак на США 11 вересня 2001 р., коли бундестаг висловився проти участі німецьких військових формувань в операції в Афганістані, канцлер лише погрозою своєї відставки домігся відправлення німецьких солдатів у цю країну. Проте вже у 2002 р., вловивши посилення у Німеччині "антибушівських" настроїв, заперечив будь-яку участь Збройних сил ФРН у війні проти Іраку [9].

Г. Шредер дуже вдало скористався цим аргументом під час проведення перших в історії ФРН телевізійних дебатів, де його опонентом виступив лідер ХСС, прем'єр Баварії Едмунд Штойбер [10]. Тимчасом, як баварець недалекоглядно став на бік Джорджа Буша [11], Шредер уміло розіграв антиамериканську карту. У цьому зв'язку примітним є той факт, що міністр юстиції в уряді Шредера Герта Дойблер-Гмелін під час одного з передвиборних мітингів, критикуючи політику США щодо Іраку, порівняла дії Буша з тактикою Гітлера [9]. Ці слова і навіть наступна відставка міністра не змінили ставлення німців до Шредера, що дозволило йому за рахунок розігрування нової антитерористичної карти ("Известия" назвали її "пацифістською" [10]) зробити те, що здавалося неможливим – надолужити 12 % відставання від християнських демократів і виграти парламентські вибори [12].

Як ми мали змогу переконатись, роль антитерористичного компонента в іміджі закордонних політичних лідерів сьогодні є визначальною, що відбиває загальну тенденцію до посилення глобальної боротьби з міжнародним тероризмом. Вбудовуючи цю складову до свого образу, політики тим самим втілюють очікування суспільства стосовно того, що політичні лідери сповна усвідомлюють небезпеку, яку несе тероризм, і готові конкретними діями протидіяти його проявам.

1. *Поляков Л., Сунгуровський М.* Європейська безпека: нові загрози – старі відповіді? // *Національна безпека і оборона.* – 2001. – № 9. – С. 14–26.
2. *Дублер* начинает действовать. // *Профиль.* – 2000. – № 1(173). – 17 янв.
3. *Херольд Ф.* Цинизм за фасадом Путина // *Berliner Zeitung.* – 2000. – 20 марта. – <www.inopressa.ru>.
4. *Сафронов Р.* Якушкин занялся рекламой и.о. президента // *Независимая газета.* – 2000. – № 11(2073).
5. *Цунский А.* Хроника объявленного покушения. // *Вести.Ру.* – 2000. – 25 февр. <www.vesti.ru>.
6. *Sagui C.* A loss for Liberty // *Newsweek.* – 2002. – 14 oct. – P. 4.
7. *Бай Е.* Из-за любви к сыну женщина бросила президента Буша // *Известия.* – 2000. – 24 апр. – <www.izvestia.ru.>.
8. *Буш:* Хусейн – ученик Сталина // *Корреспондент.Нет.* – 2002. – 8 окт. – <www.korespondent.net.>.
9. *Юсин М., Бабасян Н., Шумилин А.* Данке, Буш // *Известия.* – 2002. – 20 сент.
10. *Юсин М.* Блицкриг Герхарда Шредера // *Известия.* – 2002. – 23 сент.
11. *Шредер* победил Штойбера во втором туре теледебатов // *Мировые дискуссии.* – 2002. – 9 сент. – <www.wdi.ru.>.
12. *Крючков М.* На то и политтехнолог, чтобы избирком не дремал // *Московская промышленная газета.* – 2002. – № 37(202).